

רשימות חוברת סו

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת וירא, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — בענין מצות סוכה, בשייכות למש"נ בפרשת השבוע (יח, ד) "והשענו תחת העץ", שבזכות זה ניתנה מצות סוכה.

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכת"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראה מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק פ' וירא. ה'תשנ"ז
ברוקלין, נ.י.

סוכות רצ"ו [מקצת בביהכנ"ס]

סוכה ג' אופנים. א"א ע"ה אמר והשענו תחת העץ. בזכות זה (ב"ר פ (מצות סוכה, שהעושה תחת האילן פסולה (סוכה) [מה"ת או דרבנן]?. וכל המקיים מצות סוכה בעוה"ז זוכה לישוב בסוכת עורו של לויתן () .

כנגד היש בה עץ — עה"ח — אם אין (אדנ"ע ד"ה העושה סוכתו תרע), ובאין גופא ב' מדריגות [עי' לקו"ת ב"פ אני דציצית]. כל האזרח, עתה מקיף, ישבו, פני', בסוכות לע"ל (לקו"ת).

עד מ"ת לא המשיכו קדושה בגשמיות הדברים שבהם נעשו היחודים, מקלות דייעקב ע"ד תפלין (זח"א).

שנה: עתה היום לעשותם, ונמשך בהעלם () . למחר לקבל שכרם, גלוי התענוג בגמר המלאכה.

בכ"י: אסור לאכול, לעסוק בבירורים בגשמיות, קודם שיתפלל [הקדמת לקו"ת דג"פ]. אח"כ ימי החול, ו"י תעשה מלאכתך, מצוה () , ורק אח"כ וקראת לשבת עונג. כל מי שטרח בע"ש () , ומי שהי' מהלך במדבר וא"י אימתי שבת מונה ו"י ומשמר יום א' (שבת סט:) כבריתו של עולם, וכן הלכה, ומד"א להיפך, כאדה"ר שהי' יצור כפיו ומקומו בג"ע.

בתשרי שהוא כללות השנה: תחלה ר"ה ועשי"ת, העבודה בעצמו, תשובה וכו'. סוכות, ע' פרים שמתמעטין והולכין, בירורים בעולם. שמע"צ, פר א', אני ואתה, לך לבדך ואין לזרים אתך, עולם האחדות למע' מבירורים. כנור דלע"ל ח' נימין. גילוי התענוג. א"ז תשמח.

סוכה ימינו תחבקני, בטול. עתה רק בטול היש. לע"ל עורו של לויתן, עלדאתכ"ס, ברואים שבים, כל שבים טהור () . ודוקא ע"י העבודה עתה, כל המקיים וכו' דוקא. ולכן מחלק בב"ב (עהי) סוכה, אם עבד בכל הקומה שלו. צלצל, גג מלמע' בלבד, אם רק עבד במוחיו. ענן, על הצאור, מיצר הגרון, כלל המדות, "בכץ" דמדות. קמיע (דבר מועט. רש"י), רק כח האמונה שהוא מועט, יו"ד דחכ', ובדרך סגולה כקמיע.

סוכות תרצ"ו [מקצתו נאמר בבית־הכנסת]

א. סוכה — יש בה ג' אופנים.

ובהקדמה¹ — שאברהם אבינו ע"ה אמר למלאכים "והשענו תחת העץ"², ובזכות זה — איתא במדרש (ב"ר פמ"ח, יו"ד³) — ניתנה לישראל מצות סוכה, שאינה יכולה להיות תחת העץ, שהרי העושה סוכתו תחת האילן פסולה (סוכה ט, רע"ב⁴) [מן התורה או מדרבנן?]. וכל המקיים מצות סוכה בעוה"ז זוכה לישוב בסוכת עורו של לויתן לעתיד לבוא (ס⁵).

ונמצא, שיש בסוכה ג' אופנים: (א) סוכה דאברהם אבינו ע"ה — תחת העץ, (ב) מצות סוכה בזמן הזה — שאינה תחת העץ, (ג) סוכה דלעתיד לבוא — סוכת עורו של לויתן.

ב. והביאור בזה:

ב' האופנים בסוכה, תחת העץ או שאינה תחת העץ, הם כנגד ב' הדרגות ד"היש' בה עץ — עץ החיים⁶ — אם אין⁷, היינו, שהסוכה דאברהם שהיתה "תחת העץ" היא מבחי' "היש בה" עץ⁸, עץ החיים, ומצות סוכה שמקיימים בני"י אחר מ"ת שאינה תחת העץ היא מבחי' "אם אין", בחי' "אין" שלמעלה מעץ החיים (כפי שמבאר אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בד"ה העושה סוכתו תרע⁸).

(2) וירא ית, ד.

(3) ושם: "אתה אמרת והשענו תחת העץ, חייך שאני פורע לבניך .. בסוכות תשבו שבעת ימים".

(4) ושם במשנה: "העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית". ובגמרא שם (ובפי' הר"ח): "ת"ר בסכת תשבו (חסר כתיב, דמשמע סוכה אחת, ולא שתיים) .. ולא בסוכה שתחת האילן".

(5) פסדר"כ פסקא כט (פסקא אחריתא דסוכות) בתחלתה. הובא ביל"ש אמור רמז תרנג, איוב רמז תתקכז.

(1) בהבא לקמן — ראה גם "רשימות" חוברת סב ע' 8 ואילך.

(6) לשון הכתוב — שלח יג, כ.

(7) ראה זח"ג קנח, ב.

(8) ד"ה זה — ישנו רק משנת תרד"ע (המשך תער"ב ח"א ע' תיג), ושם לא נזכר הענין

ד"היש בה עץ אם אין**.

(* ושם: "והשענו תחת העץ, שזהו מה שהמשיך להם אברהם או"מ .. אבל זהו מקיף דאו"י,

וע"פ הידוע שב"אין" גופא יש ב' מדריגות [עיינ לקו"ת שלח' בענין ב"פ אני — אותיות "אין" — דציצית], הרי גם בהסוכה שמבחי" (אם) "אין" (שלמעלה מהסוכה שמבחי" (היש בה) עץ") יש ב' מדריגות: מצות סוכה דעתה — ממדריגה התחתונה שב"אין", והסוכה דלעתיד לבוא — ממדריגה העליונה שב"אין".

והענין בזה — שבבחינת המקיף (סוכה) יש חילוקי דרגות: בזמן אברהם אבינו (קודם מ"ת) היתה המשכת המקיף (סוכה) מבחי" "היש בה עץ" — עץ החיים — בלבד;

לאחר מ"ת (שניתנה מצות סוכה דעתה) נמשך מקיף נעלה יותר — מבחי" "אין" (ממדריגה התחתונה שבו), ואילו הבחי" ד"היש בה עץ", "עץ החיים" — שבזמן אברהם אבינו היתה בבחי" מקיף — נמשך בפנימיות;

ולעתיד לבוא יומשך מקיף נעלה יותר — ממדריגה העליונה שב"אין", ואילו המדריגה התחתונה שב"אין" — שבזמן הזה היא בבחי" מקיף — תומשך בפנימיות, וכמ"ש¹⁰ "כל האזרח בישראל ישבו

וראה ד"ה בסוכות תשבו תרע"ג (שם ע' קמ): "מש"א אברהם והשענו תחת העץ, הנה העץ הוא בחי' אילנא דחיי, בחי' עץ החיים, שזהו בחי' ז"א .. והיינו שאברהם המשיך להם אור מקיף, דהרי השגת המלאכים הוא רק בהארה מבחי' המל'. .. ואברהם המשיך להם אור מקיף מבחי' ז"א כו'. ובשכר זה נתן לבניו מצות סוכה, כמ"ש בסוכות תשבו, וזה מדריגה גבוהה מבחי' עץ החיים, דגבי נש"י הוא בבחי' או"פ, וכמ"ש כי האדם עץ השדה, דבחי' עה"ח זהו בחי' אדם בחי' או"פ כו', אבל סוכה הוא בחי' או"מ ממש כו'".

וראה גם ד"ה בסוכות תשבו תרס"ז (המשך תרס"ו ע' סד): "היש בה עץ אם אין, דפי' עץ הוא בחי' עץ החיים, בחי' ז"א שנק' אילנא דחיי, וגם חכמה נקראת עה"ח .. ועז"נ היש בה עץ, אם מקבלת מבחי' עץ החיים דהיינו בחי' ז"א וחכמה כו' אם אין, שמקבלת מבחי' הכתר" ("דאור הכתר נקרא אין"). ושם (ע' שסט), ש"ענין הסוכה הוא גילוי בחי' האין דכתר". (9) ושם (מז, ג): "אני אותיות אין", והוא ע"ד מ"ש היש בה עץ אם אין, פי' עץ הוא מלשון עצה והוא בחי' חכמה שנק' עצה ותושי' .. ופי' אם אין היינו בחי' האין שמשם תמצא החכמה", אלא ש"אני הוי"ו" הא' הוא כפי שמתצמצם בבחי' השתלשלות דשם הוי"ו; ו"אני הוי"ו הב' הוא "בחי' גילוי עצמות התענוג שאינו בגדר צמצום והתחלקות".

ובהביאור (שם, ד): "ב"פ אני .. הראשון במל' דאצילות .. והב' בכתר .. ועז"ל כי ב"פ אני שניהם בכתר, אלא .. דפעם הראשון היינו בחי' אין דהיינו שרש הנאצלים .. אמנם מה שכל עוד פעם ב' .. זהו התגלות בחי' מל' דא"ס שנקרא אני" (וראה לקמן הערה 13).

(10) אמור כג, מב.

ואין זה ההמשכה האמיתי' דמקיף דסוכה כו', ורק למלאכים ה' מספיק סוכה כזו .. אבל גבי נשמות ענין הסוכה הוא המשכת המקיף דאוי"ח כו', ועם היות דמצות סוכה הוא בזכות והשענו כו', מ"מ ה"ז למע' הרבה כו'".

בסוכות, "ש"כל האזרח", לשון עתיד, "כלומר מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם", שעתה אינו מתגלה בפנימיות כי אם בבחי' מקיף בלבד, "ישבו" — התיישבות בפנימיות — "בסוכות" לעתיד לבוא (לקו"ת¹¹).

ג. ונוסף על החילוק בג' אופני סוכה הנ"ל בנוגע לדרגת המקיף (שהמקיף דמצות סוכה הוא למעלה מהמקיף דהסוכה דאברהם אבינו, והמקיף דהסוכה דלעתיד לבוא הוא למעלה מהמקיף דמצות סוכה דעתה) — יש גם חילוק בנוגע לאופן ההמשכה למטה:

ובהקדמה — שעד מתן-תורה לא המשיכו קדושה בגשמיות הדברים שבהם נעשו היחודים ע"י המצוות, וכמו מקלות דיעקב שהיו ע"ד תפלין שלנו (זח"א קסא, ב ואילך), שעל ידם לא נמשכה קדושה בגשמיות¹².

ומזה מובן גם בנוגע לסוכה דאברהם אבינו — שהי' זה באופן שהמקיף (סוכה) לא נמשך למטה בגשמיות.

ובזה גדלה מעלת מצות סוכה שלאחר מ"ת — שהמקיף (סוכה) נמשך למטה בגשמיות,

אלא שעתה ההמשכה למטה היא בהעלם, ותגלה לעתיד לבוא¹³.

ד. והנה, ג' האופנים הנ"ל — ישנם גם בכללות הזמן, בכל יום, ובתשרי שהוא כללות השנה.

בכללות הזמן — שנה:

(א) עבודת האבות — עבודה רוחנית, כאמור, שעד מתן-תורה לא המשיכו קדושה בגשמיות כו'.

11) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ג: "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, פי' האזרח לשון עתיד, כלומר, מה שאני עתיד להזריח בתוך ישראל ובפנימיותם לעתיד לבוא, עכשיו ישבו בסוכות, שמתגלה עליהם בבחי' סוכות ומקיף מלמעלה". — אלא שבלקו"ת מפרש הי"שבו בסוכות" כפי שהוא עתה, שאינו אלא בבחי' מקיף ("סוכות"), ובהרשימה מפרש כפי שהוא לעתיד לבוא ("ישבו בסוכות" לשון עתיד), שיומשך בפנימיות ("ישבו בסוכות", באופן של התיישבות).

וראה לקו"ת שם פט, ג, שלעתיד לבוא (כשיזריח בתוך ישראל בפנימיותם) יומשך מקיף נעלה עוד יותר.

12) ראה תו"ח לך לך פז, ד.

13) ראה גם לקו"ת שלח שם, ש"אני" הב' קאי על הגילוי דלעתיד לבוא. ושם מח, א: "מה שעכשיו בחי' העלם בתכלית ונק' מלמטה למעלה בשם אין, יומשך לע"ל בבחי' גילוי וכו'".

(ב) העבודה דעתה (לאחר מ"ת) שעיקרה בעוה"ז הגשמי, עולם המעשה, שעז"נ "היום לעשותם"¹⁴, ועי"ז נמשך האור בגשמיות, אבל רק בהעלם⁽¹⁵⁾.

(ג) "למחר לקבל שכרם"¹⁴ — גילוי התענוג בגמר המלאכה¹⁶ ד"היום לעשותם", לעתיד לבוא.

בכל יום:

(א) עבודת התפלה, שהיא עבודה רוחנית, ועד שאסור לאכול, היינו, לעסוק בכירורים בגשמיות, קודם שיתפלל [כמבואר בהקדמת לקו"ת דג' פרשיות¹⁷] — ע"ד ובדוגמת עבודת האבות שהיא עבודה רוחנית.

(ב) אח"כ באה עיקר העבודה דימי החול, שהיא ההתעסקות בענינים גשמיים לבררם ולזככם ולהמשיך בהם קדושה, ועז"נ¹⁸ "ששת ימים תעשה מלאכתך", "מצוה" (כדאיתא במכילתא¹⁹) — ע"ד ובדוגמת כללות הענין דקיום המצוות לאחרי מ"ת שעל ידם ממשיכים קדושה בדברים הגשמיים.

(ג) ורק אח"כ "וקראת לשבת עונג"²⁰ — שהרי כל "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת" (ע"ז ג, א), ומי ש"הי' מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת, מונה ו' ימים ומשמר יום א'" (שבת סט, ב), "כברייתו של עולם" (ש"מי חול נימנו תחילה")²¹, וכן הלכה²² [ומאן

(14) ראה עירובין כב, א (וש"נ): "מאי דכתיב (ס"פ ואתחנן) אשר אנכי מצוך היום לעשותם, היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם למחר לקבל שכרם".

(15) ראה לקו"ת שמע"צ שם פט, ב"ג. ובכ"מ.

(16) ראה המשך תע"ר"ב ח"ב ע' א'קט ואילך.

(17) ושם (נדפס באוה"ת בראשית (כרך ו') בתחלתו): "הנה כתיב לא תאכלו על הדם, וארוז"ל לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. הענין שקודם התפלה אין הנפש האלקית מתגלה בהאדם וכו'", עיי"ש בארוכה.

(18) יתרו כ, ט. ואתחנן ה, יג ("ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך").

(19) הובאה בדרשות ר' יהושע אבן שועב פרשת וישב ("ששת ימים תעבוד", "זו מצות עשה"). ובמכילתא דרשב"י (יתרו כ, ט): "כשם שנצטוו ישראל על מצות עשה של שבת, כך נצטוו על המלאכה". וראה גם ב"ר פט"ז, ה: "לעבדה, ששת ימים תעבוד".

(20) ישע"י נח, יג.

(21) שבת שם (ובפרש"י). וראה המשך תרס"ו ע' קל: "אי אפשר להיות שבת בלי הקדמת ששת ימי החול קודם, וכמארוז"ל המהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת מונה ששה ומשמר יום אחד, הלא צ"ל תחלה הששה ימים כו', והיינו לפי שצ"ל הזיכוך קודם ואז יוכל להיות גילוי המקיף כו'".

(22) רמב"ם הל' שבת פ"ב הכ"ב. טושו"ע ואדה"ז או"ח ר"ס שדמ.

דאמר להיפך, "משמר יום אחד ומונה ששה" — "כאדם הראשון" ("שנברא בע"ש ויום ראשון למנינו שבת היי")²³, שהי' יצור כפיו של הקב"ה²⁴, ומקומו בגן־עדן²⁵, היינו, שזהו סדר עבודה נעלה יותר מסדר העבודה בעולם ע"ד הרגיל] — ע"ד ובדוגמת קבלת שכר לעתיד לבוא ("למחר לקבל שכר"), "יום שכולו שבת"²⁶, שהו"ע גילוי התענוג ("וקראת לשבת עונג") שבא לאחרי גמר העבודה ד"היום לעשותם" ("טרח בערב שבת"²⁷)).

בתשרי שהוא כללות השנה:

(א) תחלה ר"ה ועשי"ת, שאז היא העבודה בעצמו, תשובה וכו' — עבודה רוחנית.

(ב) אח"כ סוכות, שבו מקריבים שבעים פרים שמתמעטין והולכין²⁸ כנגד שבעים אומות²⁹ — שמורה על עבודת הבירורים בעולם, שזהו"ע המשכת הקדושה למטה לאחרי העבודה בעצמו.

(ג) ואח"כ שמיני־עצרת, שבו מקריבים פר אחד כנגד אומה יחידה³⁰, "משל למלך שעשה סעודה .. וזימן כל בני אדם שבמדינה .. כיון שעברו שבעת ימי המשתה אמר לאוהבו .. נגלגל אני ואתה"³¹, "יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"³², עולם האחדות שלמעלה מבירורים — שמורה על הגילויים דלעתיד לבוא שמרומזים במספר שמונה (שמיני־עצרת)³³, כמו כנור דלעתיד לבוא של שמונה נימין³⁴,

(23) שבת שם (ובפרש"י).

(24) ראה ב"ר פכ"ד, ה.

(25) בראשית ב, טו. וראה לקו"ת צו יו"ד, ד.

(26) תמיד בסופה.

(27) להעיר שמארז"ל זה נאמר בגמרא לענין קבלת שכר לעתיד לבוא.

(28) ראה פרש"י שבת כא, ב: "פרי החג, מתמעטים והולכים בקרבנות דפרשת פנחס" (וראה

מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' א'תפט ואילך — השייכות דמתמעטין והולכין לעבודת הבירורים).

(29) סוכה נה, ב. במדב"ר פכ"א, כד.

(30) סוכה שם.

(31) במדב"ר שם.

(32) משלי ה, יז. וראה סה"מ מלוקט ח"ה ע' כג. וש"נ.

(33) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פט, סע"ג: "שמיני עצרת .. בחינה שלמעלה משבעה ימי

ההקף, דהיינו שרומז לבחי' שלמעלה משית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב שהם כנגד ששת ימי המעשה ויום השבת, אבל בחי' ביום השמיני רומז לבחי' השמים החדשים והארץ החדשה שיתגלה אחר בחי' וחד חרוב, וכמ"ש בתשו' הרשב"א ח"א סס"י ט"ו.

(34) ערכין יג, ב. וראה לקו"ת תזריע כא, ד (ד"ה למנצח על השמינית — הובא בלקו"ת

שמע"צ הנ"ל).

שאז יהי' גילוי התענוג שבגמר העבודה ד"היום לעשותם", ועז"נ³⁵ "אז — א"ז (שמספרו שמונה) — תשמח"³⁶.

ה. ויש להוסיף בביאור החילוק שבין הסוכה דעתה להסוכה דלעתיד לבוא בנוגע להמשכת הקדושה למטה (נוסף על החילוק בנוגע לדרגת המקיף, כנ"ל ס"ג) — שאין זה רק חילוק בין העלם לגילוי בלבד, אלא החילוק הוא גם בנוגע לאופן המשכת הקדושה למטה:

סוכה — ענינה "ימינו תחבקני"³⁷, "כמשל החובק את חבריו מאחוריו, כך וימינו תחבקני, שאפילו בחי' אחוריים שהוא בחי' חיצוניות האדם שנמשך אחר עוה"ז .. עכ"ז הוא מקיפו וסובכו .. לבטל רצונו נגד רצון ה'"³⁸, היינו, שסוכה פועלת ענין הביטול ("לבטל רצונו כו"), שזהו תוכן ענין המשכת הקדושה למטה.

ובענין זה יש חילוק עיקרי בין הסוכה דעתה להסוכה דלעתיד לבוא — כי, הביטול שנעשה ע"י הסוכה דעתה הוא רק ביטול היש, ורק לעתיד לבוא, שתהי' סוכת עורו של לוי, שהוא מבחי' עלמא דאתכסיא, ברואים שבים³⁹, כל שבים טהור (כלים פי"ז מי"ג) — אזי יהי' שלימות הביטול (שלימות המשכת הקדושה למטה), ביטול במציאות⁴⁰.

ואף שהביטול במציאות דלעתיד לבוא באין ערוך לביטול היש דעתה, מ"מ, באים לזה דוקא ע"י העבודה דביטול היש עתה — שזהו כל המקיים מצות סוכה בעוה"ז וכו' דוקא, היינו, שדוקא ע"י ביטול היש שבמצות סוכה עתה, זוכים לביטול במציאות שבסוכת עורו של לוי, לעתיד לבוא.

ו. וכיון שהביטול במציאות המרומז בסוכת עורו של לוי, דלעתיד לבוא בא דוקא ע"י העבודה דביטול היש דעתה המרומזת במצות סוכה,

(35) ירמ' לא, יב.

(36) ראה לקו"ת שם פח, ב: "ז' ימי הסוכות ז' דאז, והאלף שמע"צ, עתיק שמתגלה בכינה, וזהו אז תשמח".

(37) שה"ש ב, ו. ח, ג.

(38) לקו"ת שם פד, א.

(39) שהם "מכוסים במי הים שאינם יוצאים ומתגלים כלל וחיותם הוא בתוך המים דוקא", ודוגמתם נבראים דעלמא דאתכסיא "שהם בטלים בתכלית לאלקות ואינם בבחינת מציאות כלל וכל מציאותם הוא האור וחיות אלקי שבהם, והן המלאכים שנק' נוני ימא" (סה"מ תרס"ח ע' צג ואילך).

(40) כידוע שהביטול דעלמא דאתכסיא הוא ביטול במציאות (סה"מ שם. ובכ"מ).

לכן מחלק בב"ב (עה, א) כמה דרגות בישיבתם של הצדיקים בסוכת עורו של לויתן — "זכה עושין לו סוכה, לא זכה עושין לו צלצל .. עושין לו ענק .. עושין לו קמיע" — שחילוקי דרגות אלו הם בהתאם לחילוקי הדרגות בעבודה דעתה שעל ידה זוכים לסוכת עורו של לויתן לעתיד לבוא⁴¹:

"סוכה", מלמעלה גג וארבע דפנות מארבע רוחות⁴² — אם עבד בכל הקומה שלו, אזי זוכה ל"סוכה" שמקיפה כל הקומה שלו.

"צלצל" (צל היינו סיכוך בלא מחיצות⁴²), גג מלמעלה בלבד — אם רק עבד במוחין, אזי זוכה ל"צלצל" על ראשו בלבד.

"ענק", על הצואר, מיצר הגרון — אם עבודתו היתה רק בכלל המדות, "בכך" דמדות (שבא ע"י מיצר הגרון⁴³, צואר), אזי זוכה ל"ענק" על הצואר בלבד.

"קמיע" (דבר מועט. רש"י) — אם עבודתו רק בכח האמונה שהוא מועט, נקודה בעלמא, יו"ד דחכמה⁴⁴, והוא בדרך סגולה, כקמיע, אזי זוכה ל"קמיע", דבר מועט בלבד.

(41) בהבא לקמן — ראה גם "רשימות" חוברת נה.

(42) פרש"י שם.

(43) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 138. וראה גם תו"א וארא נח, ב. ובכ"מ.

(44) ראה תניא אגה"ת פ"ד.